

Regeringens proposition

2012/13:133

Studiemedel utan prövning av äldre studieresultat

Prop.
2012/13:133

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 21 mars 2013

Fredrik Reinfeldt

Maria Arnholm
(Utbildningsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag som möjliggör att studiemedel kan lämnas till en studerande trots att han eller hon har bristande äldre studieresultat, om de tidigare studierna har bedrivits för mer än tio år sedan. Förslaget föranleder en ändring i studiestödslagen (1999:1395).

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Prövning av studieresultat	5
4.1	Nuvarande bestämmelser	5
4.2	Studiemedel utan prövning av äldre studieresultat	6
5	Ikraftträdande	8
6	Konsekvenser	9
6.1	Ekonomiska konsekvenser	9
6.2	Administrativa konsekvenser	9
6.3	Konsekvenser för den enskilde	9
7	Författningskommentar	10
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Studiemedel utan prövning av vissa äldre studieresultat (U2012/6797/SF)	11
Bilaga 2	Lagförslag i promemorian Studiemedel utan prövning av vissa äldre studieresultat (U2012/6797/SF)	12
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över förslagen i promemorian Studiemedel utan prövning av vissa äldre studieresultat (U2012/6797/SF)	13
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 21 mars 2013	14

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).

2 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 7 § studiestödslagen (1999:1395) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

7 §¹

I andra fall än som anges i 6 § ska det göras en prövning av den studerandes tidigare studieresultat. Studiemedel får lämnas till en studerande som har bedrivit sina tidigare studier i normal takt.

Om det finns särskilda skäl för det, får studiemedel lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina tidigare studier i normal takt.

Studiemedel får lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina tidigare studier i normal takt, om det

1. finns särskilda skäl för det, eller

2. är fråga om äldre studieresultat.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses vara studier i normal takt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses vara studier i normal takt och äldre studieresultat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013. Bestämmelsen i sin nya lydelse ska tillämpas i fråga om studiemedel som lämnas för tid från och med den 1 juli 2013.

¹ Senaste lydelse 2010:441.

3 Ärendet och dess beredning

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har i en skrivelse uppmärksammat regeringen på vissa konsekvenser av de bestämmelser om prövning av studieresultat som infördes den 1 juli 2010 (U2010/5509/SF). Inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) har promemorian Studiemedel utan prövning av vissa äldre studieresultat utarbetats (U2012/6797/SF). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Utbildningsdepartementet (U2012/6797/SF).

4 Prövning av studieresultat

Det är centralt för regeringen att studiemedelssystemet innehåller drivkrafter för ökad genomströmning. Kontroll av studerandes uppnådda studieresultat är viktigt för att skapa sådana drivkrafter. Samtidigt är det viktigt att personer senare i livet åter ska kunna studera med studiemedel, även om de har ofullständiga studier långt bakom sig.

4.1 Nuvarande bestämmelser

Studiemedel får i dag lämnas till en studerande bara om han eller hon har bedrivit sina tidigare studier i normal takt (3 kap. 7 § första stycket studiestödslagen [1999:1395]). Om det finns särskilda skäl för det, får dock studiemedel lämnas även om de tidigare studierna inte har bedrivits i normal takt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar enligt studiestödslagen föreskrifter om vad som ska anses vara studier i normal takt.

I studiestödsförordningen (2000:655) anges att normal studietakt vid högskoleutbildning är att den studerande ska ha klarat av 62,5 procent av sitt studieåtagande under de första 40 veckorna med studiemedel och 75 procent av sitt studieåtagande för de studier som därefter bedrivs med studiemedel (3 kap. 5 §). Enligt förordningen får vidare CSN meddela närmare föreskrifter om vad som är normal studietakt vid andra studier än högskoleutbildning och föreskrifter för verkställigheten av bestämmelsen i studiestödslagen om studiemedel med prövning av studieresultat.

Enligt CSN:s föreskrifter (CSNFS 2001:1) ska vid prövningen av studieresultat i första hand resultaten från den studerandes senaste beviljningsperiod prövas. Med beviljningsperiod avses den tidsperiod som studiemedel lämnats för i ett och samma beslut. En studerande inom t.ex. kommunal vuxenutbildning ska enligt föreskrifterna ha uppnått 20 verksamhetspoäng per heltidsvecka med studiemedel för att ha fortsatt rätt till studiemedel. Studiemedel kan dock lämnas ändå, om den studerande ligger efter med sammanlagt högst 200 verksamhetspoäng och har uppnått minst tio verksamhetspoäng per heltidsvecka med studiemedel. Studerande på vissa andra utbildningar måste uppnå studieresultat i den takt som utbildningsplanen föreskriver för att ha rätt till fortsatta studiemedel. Mindre och tillfälliga förseningar kan dock accepteras.

Av CSN:s föreskrifter framgår också att en studerande som haft otillräckliga studieresultat, åter har rätt till studiemedel när han eller hon har nått upp till kravet på studieresultat för den senaste perioden. Detta kallar CSN återkvalificering. Studiemedel kan i så fall beviljas från och med veckan efter den vecka då resultatkravet uppnåtts.

4.2 Studiemedel utan prövning av äldre studieresultat

Regeringens förslag: Studiemedel ska få lämnas även om en studerande inte har bedrivit sina tidigare studier i normal takt, om det är fråga om äldre studieresultat.

I studiestödslagen införs en bestämmelse som upplyser om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses vara äldre studieresultat.

Regeringens bedömning: Med äldre studieresultat bör avses resultat från studieperioder med studiemedel som har avslutats för mer än tio år sedan.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses vara tidigare studier. Vidare görs bedömningen att med tidigare studier avses sådana som har bedrivits under de senaste tio åren. I promemorian används således uttrycket tidigare studier för att göra en avgränsning bakåt i tiden för prövningen av studieresultat.

Remissinstanserna: En klar majoritet av de remissinstanser som har yttrat sig tillstyrker promemorians förslag och bedömning, bl.a. *Myndigheten för yrkeshögskolan, Universitetskanslersämbetet, Göteborgs universitet, Linköpings universitet, Karolinska institutet, Stockholms kommun, Arbetsförmedlingen, Sveriges akademikers centralorganisation, Saco studentråd* och *Sveriges förenade studentkårer (SFS)*. SFS anser dock att regeringen bör se över reglerna för prövning av studieresultat i sin helhet. Några instanser är positiva till att studiemedel ska kunna lämnas utan prövning av vissa äldre studieresultat, men anser att en kortare tidsgräns än tio år bör övervägas, bl.a. *Folkbildningsrådet*,

Kungl. Tekniska högskolan (KTH), Överklagandenämnden för studiestöd och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO). KTH föreslår en tidsgräns på om möjligt fem år medan TCO anser att studenter yngre än 35 år eller inom folkhögskolan bör ha en kortare tidsgräns. Saco studentråd anser att tio år är en väl avvägd bortre tidsgräns men tycker att den bör preciseras så att det framgår om beviljningsperioder som ligger på båda sidor om tidsgränsen ska omfattas eller inte. Även *Centrala studiestödsnämnden (CSN)* anser att det sistnämnda bör förtydligas. Vidare föreslår CSN att paragrafen i studiestödslagen ges en annan utformning än enligt förslaget i remisspromemorian.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: De nuvarande bestämmelserna i studiestödslagen om prövning av studieresultat för rätt till fortsatta studiemedel infördes den 1 juli 2010. Bestämmelserna syftar till att öka genomströmningen i den högre utbildningen och förbättra rättssäkerheten för den enskilde, genom att ange tydligare krav på studieresultat (prop. 2009/10:141, bet. 2009/10:UbU18, rskr. 2009/10:290). Redan före den 1 juli 2010 gällde motsvarande krav för studerande på andra utbildningar än eftergymnasiala.

CSN har efter bestämmelsernas ikraftträdande i en skrivelse till regeringen uppmärksammat vissa konsekvenser av de tydligare kraven på studieresultat vid studier på eftergymnasial nivå (U2010/5509/SF). Myndigheten framför att en prövning baserad strikt på tidigare studieresultat kan uppfattas som mindre rimlig när den studerandes tidigare studier ligger långt, eller mycket långt, tillbaka i tiden. Myndigheten anger vidare att det också kan uppstå en mängd praktiska problem för den studerande, läroanstalten och CSN att pröva studieresultat som ligger långt tillbaka i tiden. Den studerande kan exempelvis ha svårt att få fram betygshandlingar och i vissa fall kan läroanstalten ha upphört eller betygshandlingarna ha gallrats. Regeringen har i budgetpropositionen för 2013 aviserat att den avser att återkomma till riksdagen med förslag om att en tidsgräns införs i fråga om prövning av äldre studieresultat (prop. 2012/13:1 utg.omr. 15).

Det är mycket viktigt att studiemedelssystemet dels uppmuntrar till effektiva och målinriktade studier, dels förhindrar att personer som inte uppnår tillräckliga studieresultat får höga studieskulder. Samtidigt är det viktigt av bl.a. arbetsmarknadsskäl att personer som efter en tid vill återgå till studier och omskola sig kan göra så med studiemedel, trots bristande studieresultat från studier som ägt rum för länge sedan. Regeringen föreslår därför att det i studiestödslagen införs en bestämmelse om att studiemedel får lämnas även om en studerande inte har bedrivit sina tidigare studier i normal takt, om det är fråga om äldre studieresultat. Regeringen gör vidare bedömningen att med äldre studieresultat bör avses resultat från studieperioder med studiemedel som har avslutats för mer än tio år sedan. Studiestödsförordningen bör ändras i enlighet med detta. En sådan utformning av bestämmelserna innebär, vilket vissa remissinstanser har efterfrågat, en ökad tydlighet i jämförelse med remisspromemorians förslag. Tidsgränsen bör gälla oavsett vilken nivå de tidigare studierna har bedrivits på.

Vissa remissinstanser har framfört att tidsgränsen bör vara kortare än tio år. Regeringen anser dock att det är viktigt att studiemedelssystemet bidrar till en snabb genomströmning i utbildning, och det är därför

Prop. 2012/13:133 centralt att en prövning av tidigare studieresultat görs vid bedömningen av om den studerande åter ska ha rätt till studiemedel. Mot den bakgrunden anser regeringen att en gräns på tio år är väl avvägd. Vidare anser regeringen att det är lämpligt att använda samma tidsgräns på tio år som CSN tillämpade innan de nuvarande bestämmelserna om prövning av studieresultat trädde i kraft. CSN bortsåg då från bristande studieresultat som var mer än tio år gamla och beräknade tioårsgränsen med utgångspunkt i den första kalendervecka som den studerande ansökt om studiemedel för i förhållande till den sista veckan i den senaste beviljningsperioden. Med anledning av vad TCO har anfört vill regeringen framhålla att studiemedelssystemet så långt som möjligt bör vara generellt och lika för alla studerande och att det därför i detta sammanhang inte är lämpligt att göra skillnad mellan studerande i olika åldrar eller i olika utbildningsformer.

5 Ikraftträdande

<p>Regeringens förslag: Ändringen i studiestödslagen ska träda i kraft den 1 juli 2013. Bestämmelsen i sin nya lydelse ska tillämpas i fråga om studiemedel som lämnas för tid från och med den 1 juli 2013.</p>

Promemorians förslag om ikraftträdande överensstämmer med regeringens. I promemorian föreslås dock inte någon övergångsbestämmelse.

Remissinstanserna: *Centrala studiestödsnämnden (CSN)* föreslår att ändringen träder i kraft så tidigt som möjligt efter den 20 maj 2013 och tillämpas på ansökningar som enbart avser tid efter den 30 juni 2013. *Saco studentråd* anser att en mer preciserad skrivning krävs för att klargöra hur CSN ska hantera ansökningar som löper om båda sidor datumet för ikraftträdandet.

Skälen för regeringens förslag: Det är angeläget att möjliggöra återgång till studier och omskolning för personer med ofullständiga studier långt bakom sig. Mot den bakgrunden bör den föreslagna lagändringen om rätt till studiemedel trots bristande äldre studieresultat träda i kraft så snart som möjligt. Då lagändringen inte heller innebär några större insatser från CSN:s sida föreslås därför att den träder i kraft den 1 juli 2013. Bestämmelsen i sin nya lydelse ska tillämpas i fråga om studiemedel som lämnas för tid från och med ikraftträdandet.

6 Konsekvenser

6.1 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens förslag och bedömning innebär att studiemedel åter ska kunna lämnas till en studerande trots att han eller hon har bristande äldre studieresultat från studier som har avslutats för mer än tio år sedan.

Under 2009 fick 2 550 personer med otillräckliga studieresultat studiemedel med hänsyn till att det var mer än tio år sedan de senast studerade. Utifrån denna statistik antas att ungefär lika många personer kommer att få avslag under 2012. Vidare antas att 30 procent av dessa, dvs. 765 personer, kommer att påbörja studier trots ett avslag och att dessa i genomsnitt behöver studera en halv termin för att återkvalificera sig för nya studiemedel. Kostnaden för den föreslagna ändringen beräknas utifrån detta till cirka 7,1 miljoner kronor årligen. Medel har anvisats för ändamålet efter förslag i budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 15, bet. 2012/13:UbU2, rskr. 2012/13:125).

6.2 Administrativa konsekvenser

Regeringens förslag och bedömning om att studiemedel åter ska kunna lämnas till en studerande trots bristande äldre studieresultat bedöms innebära en förenkling för CSN. Skälet är att prövningen av äldre studieresultat kan vara resurskrävande.

6.3 Konsekvenser för den enskilde

Förslaget och bedömningen innebär att villkoren förbättras för de studerande som har bristande studieresultat från studier som har avslutats för mer än tio år sedan.

Studiemedelssystemet är utformat på ett könsneutralt sätt och de presenterade förändringarna ska gälla lika för kvinnor och män. Förändringarna bedöms därmed inte få några konsekvenser för jämställdheten.

7 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

3 kap.

7 § I andra fall än som anges i 6 § ska det göras en prövning av den studerandes tidigare studieresultat. Studiemedel får lämnas till en studerande som har bedrivit sina tidigare studier i normal takt.

Studiemedel får lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina tidigare studier i normal takt, om det

1. finns särskilda skäl för det, eller

2. är fråga om äldre studieresultat.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses vara studier i normal takt *och äldre studieresultat.*

I *andra stycket* läggs det till att studiemedel får lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina tidigare studier i normal takt, om det är fråga om äldre studieresultat.

I *tredje stycket* läggs det till att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses vara äldre studieresultat.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.2.

Sammanfattning av promemorian Studiemedel utan prövning av vissa äldre studieresultat (U2012/6797/SF)

Prop. 2012/13:133
Bilaga 1

I promemorian lämnas förslag och bedömningar som innebär att fortsatt studiemedel ska kunna lämnas till en studerande trots att han eller hon har bristande studieresultat från tidigare studier, om dessa studier bedrivits för mer än tio år sedan. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2013 och förslaget kräver en ändring i studiestödslagen (1999:1395).

Lagförslag i promemorian Studiemedel utan prövning av vissa äldre studieresultat (U2012/6797/SF)

Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 7 § studiestödslagen (1999:1395) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

7 §²

I andra fall än som anges i 6 § ska det göras en prövning av den studerandes tidigare studieresultat. Studiemedel får lämnas till en studerande som har bedrivit sina tidigare studier i normal takt.

Om det finns särskilda skäl för det, får studiemedel lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina tidigare studier i normal takt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses vara studier <i>i normal takt</i> .	Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses vara
--	---

1. *tidigare studier, och*
2. *studier i normal takt.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

² Senaste lydelse 2010:441.

Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över förslagen i promemorian Studiemedel utan prövning av vissa äldre studieresultat (U2012/6797/SF)

Efter remiss har yttrande över promemorian avgetts av Myndigheten för yrkeshögskolan, Folkbildningsrådet, Universitetskanslersämbetet, Uppsala universitet, Lunds universitet, Göteborgs universitet, Umeå universitet, Linköpings universitet, Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan, Mittuniversitetet, Högskolan i Borås, Centrala studiestödsnämnden, Överklagandenämnden för studiestöd, Arbetsförmedlingen, Jönköpings kommun, Malmö kommun, Stockholms kommun, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Sveriges akademikers centralorganisation, Saco studentråd, Sveriges förenade studentkårer, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges universitets- och högskoleförbund samt Tjänstemännens Centralorganisation.

Följande instanser har inga synpunkter eller har angett att de avstår från att lämna synpunkter: Riksrevisionen, Statskontoret, Mälardalens högskola, Göteborgs kommun och Landsorganisationen i Sverige.

Spontana remissvar har inkommit från Sveriges Ingenjörer och Sveriges Tandläkarförbund.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 21 mars 2013

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Bildt, Ask, Larsson, Erlandsson, Hägglund, Carlsson, Borg, Billström, Adelsohn Liljeroth, Björling, Norman, Attefall, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Hatt, Ek, Löf, Enström, Arnholm

Föredragande: statsrådet Arnholm

Regeringen beslutar proposition 2012/13:133 Studiemedel utan prövning av äldre studieresultat